

**TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**2020 YILI
FINDIK SEKTÖR RAPORU**

ANKARA

2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1. ÜRETİM	2
1.1. Dünya Üretimi.....	2
1.2. Türkiye Üretimi.....	3
2. İHRACAT	4
2.1. Dünya İhracatı.....	4
2.2. Türkiye İhracatı.....	5
3. İTHALAT	6
3.1. Dünya İthalatı.....	6
4. TÜKETİM	7
4.1. Dünya Tüketimi.....	7
4.2. Türkiye Tüketimi.....	7
5. TMO'NUN FINDIK SEKTÖRÜ İÇİNDEKİ YERİ	7
6. ÖNEMLİ FINDIK ÜRETİCİSİ ÜLKELER VE İZLEDİKLERİ POLİTİKALAR	8
7. FINDIK SEKTÖR SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	9

ÜRETİM

1.1. Dünya Üretimi

Fındık; bademden sonra dünyada en yaygın yetiştiriciliği yapılan, sert kabuklu meyvedir. Fındığın kültür çeşitleri Türkiye, İtalya, İspanya, ABD, Şili, Çin, İran, Fransa, Azerbaycan, Rusya ve Gürcistan'da yetiştirilmektedir. Bu ülkelerin yanı sıra FAO istatistiklerinde üretici olarak henüz yer verilmeyen Polonya, Yunanistan, Belarus, Hırvatistan, Tacikistan, Özbekistan, Rusya Federasyonu, Kırgızistan, Portekiz, Beyaz Rusya, Moldova, Ukrayna, Tunus, Slovenya, Slovakya, Suriye, Kıbrıs, Arjantin, Avusturya, Estonya, Yeni Zelanda, Romanya ve Kamerun gibi ülkelerde de az da olsa fındık üretilmekte ve üretimin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Son beş yıllık ortalama verilere göre dünyada yaklaşık 960 bin ha alanda fındık üretimi yapılmaktadır. Dünya fındık dikim alanlarının ortalama %75'i Türkiye'dedir. Türkiye'yi sırasıyla İtalya (%8), Azerbaycan (%4), İran (%2), ABD (%2), Şili (%2) ve Gürcistan (%1) takip etmektedir.

Dünya fındık üretimi, 1960'lı yıllarda yaklaşık 250 bin ton civarında iken son yıllarda 1 milyon tonu geçmiştir. Dünya fındık üretiminin yaklaşık %62'sini gerçekleştiren Türkiye'yi sırasıyla İtalya, Gürcistan ve Azerbaycan takip etmektedir (INC). Son yıllarda Azerbaycan ve ABD'nin üretiminde artış olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 1: Dünya Fındık Üretimi (Kabuklu/Bin Ton)

ÜLKELER	2016	2017	2018	2019	2020	ORTALAMA
TÜRKİYE**	420.000	675.000	515.000	776.000	665.000	610.200
İTALYA	130.000	90.000	125.000	65.000	160.000	114.000
GÜRCİSTAN	60.000	80.000	50.000	38.000	50.000	55.600
AZERBAYCAN	50.000	65.000	68.000	42.000	50.000	55.000
ABD	39.000	27.000	46.300	39.500	56.600	41.680
İSPANYA	20.000	19.000	16.000	12.400	4.500	14.380
DiĞERLERİ	60.500	74.600	93.300	114.500	128.500	94.280
TOPLAM	779.500	1.030.600	913.600	1.087.400	1.114.600	985.140

Kaynak: INC, **TÜİK

Son 5 yıllık ortalama veriler dikkate alındığında; ülkemiz fındık üretimi ortalama 610 bin ton (%62), diğer ülkelerin üretimi ise 375 bin tondur (%38).

Türkiye'de dekar başına üretim ABD ve Gürcistan gibi üretici ülkelerden daha düşüktür. Türkiye'nin dekar başına 5 yıllık ortalama fındık verimi 84 Kg'dır.

FAO verilerine göre; 5 yıllık ortalama fındık verimi ABD'de 221 Kg/Da, Gürcistan'da 180 Kg/Da, Azerbaycan'da 122 Kg/Da, İtalya'da 157 Kg/Da ve İspanya'da ise 79 Kg/Da'dır.

1.2. Türkiye Üretimi

Ülkemizde fındığın kültüre alınmış cinslerinin yetiştiriciliğine ilk olarak Doğu Karadeniz’de başlanmış olup 1964 yılından itibaren devlet tarafından fındığa alım garantisi verilmesi, göçler ve diğer etkenler sebebiyle yetiştiriciliği önce Batı Karadeniz Bölgesi’ne sonrasında ise diğer bölgelere yayılmıştır.

Çiftçi Kayıt Sistemi’ne göre Türkiye’de 36 ilde fındık yetiştirilmekte ancak 16 ilde yasal izinle belirlenmiş olan Trabzon, Ordu, Giresun, Samsun, Düzce, Sakarya, Zonguldak, Artvin, Bartın, Kocaeli, Sinop, Gümüşhane, Kastamonu, Rize, Bolu, Tokat (Erbaa) illerine bağlı 123 ilçede fındık yetiştirilmektedir.

TÜİK verilerine göre 2001 yılında 555 bin ha olan fındık dikim alanı 2020 yılında %32’lik artışla yaklaşık 734 bin ha alana ulaşmıştır. 2020 yılında fındık dikim alanlarının %31’i Ordu, %16’sı Giresun, %16’sı Samsun, %10’u Sakarya, %9’u Trabzon, %9’u Düzce ve %9’u diğer illerimizdedir.

Dikim alanlarının %74’üne tekabül eden 543 bin ha alan, fındığın ekolojik bölgesi olan Doğu Karadeniz’de yer almaktadır.

Ülkemizdeki beş yıllık fındık üretim ortalaması 610 bin ton olup üretim yılları içinde farklılık göstermektedir (2015 yılında 646 bin ton, 2016 yılında 420 bin ton, 2019 yılında 776 bin ton, 2020 yılında 665 bin ton).

Tablo 2: İl Bazında Fındık Dikim Alanı, Üretimi ve Verimi

İLLER	2016			2017			2018			2019			2020		
	Üretim (Ton)	Dikim Alanı (ha)	Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)	Dikim Alanı (ha)	Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)	Dikim Alanı (ha)	Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)	Dikim Alanı (ha)	Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)	Dikim Alanı (ha)	Verim (Kg/Da)
GİRESUN	37.591	117.087	32	93.339	117.102	80	46.395	117.190	40	84.766	117.778	72	84.167	117.801	71
ORDU	93.030	227.092	41	213.572	227.092	94	180.397	227.108	79	217.226	227.311	96	197.230	227.219	87
SAMSUN	67.855	93.609	72	96.240	93.618	103	66.363	114.524	58	137.841	116.438	118	123.555	116.574	106
TRABZON	28.978	65.553	44	41.594	65.552	63	34.271	65.507	52	53.946	65.535	82	40.315	65.597	61
GÜMÜŞHANE	483	800	60	500	810	62	697	810	86	861	810	106	1.231	805	153
RİZE	881	2.539	35	1.331	2.439	55	1.710	2.339	73	2.910	2.369	123	1.404	1.838	76
ARTVİN	5.022	8.694	58	4.149	8.805	47	5.789	8.807	66	5.297	8.979	59	3.744	8.211	46
TOKAT	1.921	2.812	68	1.869	2.822	66	2.342	2.822	83	2.627	2.822	93	3.293	2.902	113
SİNOP	1.080	1.701	63	1.118	1.720	65	808	1.720	47	2.125	1.721	123	1.463	1.722	85
DÜZCE	54.493	62.685	87	74.350	63.144	118	52.686	63.164	83	85.688	63.165	136	57.330	63.220	91
SAKARYA	77.279	72.798	106	88.840	73.084	122	78.300	73.442	107	102.123	74.349	137	91.397	75.099	122
ZONGULDAK	28.428	23.619	120	30.932	23.834	130	18.533	23.995	77	45.025	25.770	175	23.113	25.906	89
KOCAELİ	7.033	7.981	88	11.898	7.981	149	12.509	7.980	157	13.395	8.180	164	14.113	8.250	171
KASTAMONU	5.769	8.227	70	6.210	8.382	74	6.226	8.388	74	7.918	8.244	96	9.658	8.258	117
BARTIN	7.153	5.937	120	5.972	5.938	101	3.072	6.181	50	6.046	6.201	98	5.868	6.243	94
BOLU	228	1.202	19	225	1.233	18	1.108	1.284	86	1.333	1.358	98	1.245	1.381	90
DİĞER	2.776	3.109	89	2.861	3.111	92	3.795	3.120	122	6.919	3.379	205	5.874	3.512	167
TOPLAM	420.000	705.445	60	675.000	706.667	96	515.000	728.381	71	776.046	734.409	106	665.000	734.538	91

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin fındık veriminde yıllara göre önemli dalgalanmalar görülmektedir. İklim şartları, gerekli kültürel işlemlerin yeterince yapılmaması ve fındık bitkisinde görülen periyodisite gibi etkenler verimdeki dalgalanmayı arttırmaktadır. Fındık dikim alanlarının doğal ekolojisinden uzaklaşmasında verim ve maliyet farklılıklarının rolü büyüktür.

Fındık bahçelerinin genelde yaşlı olması, ocakların ise sık dikili olmasından dolayı Trabzon, Giresun ve Ordu illerindeki verim; Zonguldak, Sakarya ve Düzce illerinin verimine göre daha düşüktür. Kocaeli, Sakarya ve Düzce illerindeki üreticilerin işletme büyüklükleri ve verim miktarının daha yüksek olması nedeniyle bu bölgedeki dikim alanlarında artış gözlemlenmektedir.

İHRACAT

2.1. Dünya İhracatı

Dünyada son 5 yılda gerçekleştirilen fındık ve mamulleri ihracatına konu olan ürünlerin kabuklu fındık olarak karşılığı ortalama 742 bin ton olup bunun %72'si ülkemiz tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla üretim ve ihracat bakımından dünya fındık ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayan ülkemizde iç piyasalarda fındık konusunda uygulanan fiyat politikaları, dünya piyasalarındaki fiyat oluşumunu da oldukça etkilemektedir.

Diğer önemli fındık ihracatçısı ülkeler İtalya, Gürcistan, ABD ve Azerbaycan'dır. Bununla birlikte üretici olmamalarına rağmen fındığı ham madde olarak ithal eden, sanayisi gelişmiş ülkeler; fındığı ileri işlenmiş ürün olarak dünya piyasasına arz etmektedir. Reeksport yapan bu ülkeler Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Avusturya, İngiltere, İrlanda, İsviçre, Bulgaristan ve Kanada'dır.

Dünyada üretilen fındık büyük ölçüde çikolata ve şekerleme sanayinde ham madde olarak kullanılmaktadır.

Tablo 3: Dünya Fındık İhracatı (Yıllık Bazda-Kabuklu/Ton)

ÜLKE	2015	2016	2017	2018	2019	ORTALAMA
TÜRKİYE	480.275	455.113	539.246	558.502	639.336	534.494
İTALYA	41.321	49.557	56.889	57.228	51.413	51.282
GÜRCİSTAN	37.304	50.574	28.592	21.728	22.096	32.059
ABD	43.742	24.013	26.343	20.153	24.163	27.683
AZERBAYCAN	22.883	20.869	32.694	37.376	44.636	31.692
ŞİLİ	8.050	13.911	16.381	20.379	23.949	16.534
HOLLANDA	7.365	6.630	13.486	12.715	14.923	11.024
ALMANYA	11.476	11.935	10.696	8.683	11.478	10.854
İSPANYA	3.064	3.028	2.819	4.612	5.606	3.826
FRANSA	4.000	4.461	5.242	5.845	4.800	4.870
DİĞERLERİ	16.646	18.902	19.138	18.849	15.666	17.840
TOPLAM	676.126	658.993	751.526	766.070	858.066	742.158

Kaynak: INC, KİB

2.2. Türkiye İhracatı

Türkiye, fındık üretim miktarında, fındık dikim alanında ve fındık ihracatında dünyada ilk sırada yer almaktadır.

Türkiye’de üretilen fındığın %80-85’i ihraç edilmekte, %15-20’si ise iç piyasada tüketilmektedir. Türkiye’nin 2015–2019 yılları arasındaki ortalama ihracat miktarı yaklaşık 270 bin ton iç fındıktır.

Türkiye tarım ürünleri ihracatında birinci sırayı fındık almakta olup fındığın tarım ürünleri ihracatı içindeki payı ise %13’dür.

2020 yılında ülkemiz fındık ihracatının %56’sı natürel iç fındık, %18’si işlenmiş fındık, %26’sı ise ileri işlenmiş fındıktır (KİB).

Tablo 4: Ülkeler Bazında Türkiye Fındık İhracatı (Yıl bazında) (Ton)

Ülke Adı	2016	2017	2018	2019	2020	Ortalama (Ton)
ALMANYA	100.628	127.086	141.371	146.954	134.880	130.184
İTALYA	103.070	108.868	102.342	167.797	112.868	118.989
FRANSA	44.936	45.718	36.999	45.438	38.652	42.349
POLONYA	17.470	20.178	19.755	23.971	24.044	21.084
HOLLANDA	15.318	20.256	22.315	22.412	21.979	20.456
KANADA	22.004	22.762	18.904	17.132	16.863	19.533
AVUSTURYA	17.612	17.772	16.580	18.699	20.487	18.230
İSVİÇRE	18.378	17.348	17.733	18.361	18.793	18.123
BELÇİKA	15.000	20.432	17.129	14.886	15.616	16.613
ÇİN	7.732	14.614	13.650	22.360	13.831	14.438
RUSYA	3.724	6.224	8.515	6.933	7.863	6.652
DİĞER	89.240	117.988	143.209	134.602	135.972	124.202
TOPLAM	455.112	539.246	558.502	639.545	561.848	550.853

Kaynak: KİB

2001 yılı verilerine göre ihracatımıza konu olan fındığın %81,2’si AB ülkelerine gönderilmesine rağmen 2020 yılında bu oran %72’ye gerilemiştir. Bunun nedeni, ihracat yapılan ülke sayısının artmasıdır. 2020 yılında Türkiye fındık ihracatı 124 ülkeye ulaşmıştır. Türkiye fındık ihracatında son beş yıllık ortalama göre ilk sırayı %24 ile Almanya, ikinci sırayı ise %22 ile İtalya almaktadır. Türkiye’nin diğer önemli pazarları sırasıyla Fransa, Polonya, Kanada, Hollanda, İsviçre, Avusturya ve Belçika’dır (KİB). Çin, Rusya ve Hollanda gibi ülkelerin son yıllarda fındık ihracatını artırdığı görülmektedir. Çin’e yapılan ihracat miktarı yıllar itibarıyla artış göstermektedir.

Daha önce de belirtildiği üzere dünyada fındık üretimi ve ihracatına konu olan ürünler açısından pastadan en büyük payı Türkiye almakta olup bu durum ülkemize uluslararası piyasalardaki fiyat oluşumu konusunda söz sahibi olma avantajını sağlamaktadır.

Ancak fındık ihraç fiyatlarının yüksek olması durumunda uluslararası piyasalardaki en büyük rakibimiz olan İtalya, AB üyesi ülke olmasının sağladığı fon ve destekler ile birlikte nakliye avantajını da kullanarak daha düşük fiyatlarla kendi iç piyasa stoklarını eritebilmektedir. Bu durum, ülkemizde yeni hasat dönemleri öncesinde bir önceki yıldan stok devredilmesine ve bu devredilen stokların iç piyasada değerlendirilmesine sebep olmaktadır.

Tablo 5: Türkiye İç Fındık İhracatı (Yıl bazında)

YILLAR	İhracat Miktarı (İç/Ton)	İhracat Bedeli (Bin \$)	Birim İhraç Fiyatı (\$/Kg)
2015	240.137	2.827.316	11,77
2016	227.556	1.981.334	8,71
2017	269.623	1.876.878	6,96
2018	279.251	1.635.236	5,86
2019	319.772	2.028.728	6,34
2020	280.924	1.945.300	6,92

Kaynak: KİB

En yüksek ihracat; dönem bazında 2019-2020 sezonunda 344 bin ton, yıl bazında 2019 yılında 320 bin ton ile yapılmıştır. Ayrıca 2019 yılı Ekim ayı 54 bin tonluk ihracat miktarı ile şimdiye kadarki en yüksek ihracatın yapıldığı aydır. 2020 yılında ihracat miktarı 281 bin tondur.

İTHALAT

3.1.Dünya İthalatı

Dünyadaki en büyük fındık ithalatçısı ülkeler sırasıyla İtalya, Almanya, Fransa, Kanada, Belçika, Rusya ve İsviçre'dir. Çikolata ve şekerleme sanayisinin gelişmiş olduğu ithalatçı ülkeler, aynı zamanda fındığın ikamesi olan bademin de en önemli alıcısı durumundadır.

Ancak aşağıdaki tablo incelendiğinde, gelişen gıda endüstrisinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için Çin, Rusya, Hollanda ve Polonya'nın da son yıllarda fındık ithalatını arttırdığı görülecektir.

Tablo 6: Dünya Fındık İthalatı (Yıllık Bazda-Kabuklu/Ton)

ÜLKELER	2015	2016	2017	2018	2019	ORTALAMA
İTALYA	120.377	91.133	134.180	131.196	202.685	135.914
ALMANYA	130.384	125.035	133.373	132.780	106.646	125.644
FRANSA	45.777	42.323	45.130	41.747	44.908	43.977
KANADA	42.243	27.177	27.887	21.744	22.172	28.245
İSVİÇRE	17.870	18.922	20.480	19.788	17.926	18.997
POLONYA	23.427	7.420	24.657	25.495	26.061	21.412
RUSYA	14.055	11.105	21.375	30.026	29.512	21.215
VİETNAM	13.902	14.156	17.901	5.800	3.148	10.981
ÇİN	8.752	8.114	9.552	15.099	21.121	12.528
BELÇİKA	11.476	10.079	10.125	8.538	7.609	9.565
HOLLANDA	10.294	7.692	16.118	8.587	8.557	10.250
İSPANYA	7.134	6.842	7.326	10.395	11.038	8.547
AVUSTURYA	5.335	4.501	5.521	6.341	7.451	5.830
İNGİLTERE	4.681	4.950	4.556	4.891	4.470	4.710
DİĞERLERİ	71.504	72.315	83.879	93.415	92.136	82.650
TOPLAM	527.211	451.764	562.060	555.842	605.440	540.465

Kaynak: INC

TÜKETİM

4.1.Dünya Tüketimi

Dünya fındık tüketiminin ortalama 1 milyon ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Fındığın %70'i çikolata sanayinde, %20'si pastane ve bisküvi mamullerinde, %10'u ise kuru yemiş ve yağ sanayinde ham madde olarak kullanılmaktadır. Bundan dolayı fındığa olan talep artışı şekerleme ve çikolata sanayisinin büyümesine ve bu sanayide fındığın tercih edilmesine bağlanmaktadır.

Fındığın temel gıda maddesi olmaması, ihraç fiyatlarının belirli senelerde yüksek olması ve üretiminin ülkemiz dışında sınırlı olması sebebiyle çoğu ülkede fındık ve mamulleri yüksek fiyatlardan tüketilmektedir. Bu durum birçok ülkede fındık tüketim düzeyini sınırlamakta ve işleme sanayisi ile millî geliri daha yüksek olan Almanya, Fransa gibi ülkelerde tüketim düzeyinin yüksek olmasına sebep olmaktadır.

4.2.Türkiye Tüketimi

Türkiye'de fındığın iç piyasada tüketimi konusundaki veriler yetersiz olup üretilen fındığın tahminen %15-20'si iç pazarda tüketilmektedir. Üretim ve ihracat miktarları ile devir stoklarından yola çıkılarak kabuklu fındık cinsinden iç tüketimin yıllık ortalama 130 bin ton olduğu tahmin edilmektedir. Kişi başına tüketim ise yıllık 1,5-2 kg civarındadır.

Yetersiz tanıtım ve bilgi eksikliği, fiyatların yüksek bulunması, çerez olarak tüketiminin yaygın olmaması ile ikame ürünlerin fazlalığı gibi etkenler tüketimin arttırılmasındaki en önemli engelleri oluşturmaktadır.

İç piyasada kuru yemiş fiyatındaki dalgalanmalar üretim miktarına bağlı olarak tüketimin artmasına veya düşmesine neden olmaktadır. 2020-2021 sezonunda iç tüketimin 140 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 7: Türkiye Fındık Tüketimi (Kabuklu Karşılığı, Ton)

2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21
100.000	120.000	100.000	150.000	130.000	150.000	140.000

Kaynak: TMO

TMO'NUN FINDIK SEKTÖRÜ İÇİNDEKİ YERİ

Piyasalarda yaşanan sıkıntıların aşılması ve fiyatlarda bir denge oluşturulması amacıyla TMO 2017 yılında fındık alımıyla yeniden görevlendirilmiştir. 2016-2017, 2017-2018, 2019-2020 ve 2020-2021 üretim sezonlarında da kabuklu fındık alımları yapılarak üretici mağduriyetinin oluşması engellenmiş piyasa istikrarı sağlanmıştır.

TMO iç ve dış piyasaları takip ederek piyasalarda ürün ihtiyacının oluşması halinde stoklarındaki kabuklu fındıkları satışa açmaktadır. Satışa başlama tarihleri piyasanın durumu değerlendirilerek yıllara göre değişiklik göstermektedir.

TMO, fındık ve mamullerinin tüketiminin arttırılması amacıyla imal ettiği kavrulmuş iç fındık ve mamulleri satışlarına 135 satış noktasında devam etmektedir.

Fındık sektörünün yapısal sorunlarından biri olan arz-talep dengesizliğinden ötürü piyasadaki fındık fiyatları, fındık ihraç fiyatları ve üretici gelirleri etkilenmektedir. TMO tarafından, arzın düşük ya da yüksek olmasına bağlı olarak piyasada oluşan aşırı düşük ya da aşırı yüksek fiyatlar karşısında fındık üreticisinin mağduriyeti giderilmiş ve fiyat hareketlerinden üretici korunmuştur.

ÖNEMLİ FINDIK ÜRETİCİSİ ÜLKELER VE İZLEDİKLERİ POLİTİKALAR

ABD'deki Oregon Fındık Yetiştiricileri (HGO), ABD fındığının en büyük işleyicileri ve pazarlayıcılarıdır. Bu birlik, fındık yetiştiricilerinin oluşturduğu bir kooperatiftir. ABD'nin son beş yıllık ortalamaya göre fındık üretimi 42 bin ton olup bu miktar dünya fındık üretiminin %4'üdür. ABD'nin ortalama ihracat miktarı ise 28 bin tondur (INC).

İtalya'nın son beş yıllık ortalama fındık üretimi 114 bin tondur. Bu miktar dünya fındık üretiminin %12'sidir. Yıllık ortalama kabuklu fındık ithalat miktarı 136 bin ton, ihracat miktarı ise 51 bin tondur (INC).

Azerbaycan'ın son beş yıllık ortalama fındık üretimi 55 bin tondur. Bu miktar dünya üretiminin %6'sıdır. Azerbaycan yıllık ortalama 32 bin ton fındık ihraç etmektedir (INC). Azerbaycan fındığının ana pazarları İtalya, Rusya ve Almanya'dır. Azerbaijan intends to significantly increase hazelnut production in 2018, according to the Azerbaijan Hazelnut Exporters Consortium.

Gürcistan'ın son beş yıllık ortalama fındık üretimi 56 bin tondur. Bu miktar dünya üretiminin %6'sıdır. Gürcistan yıllık ortalama 32 bin ton kabuklu fındık ihraç etmektedir (INC).

İspanya'nın son beş yıllık ortalama fındık üretimi 14 bin tondur. Bu miktar dünya üretiminin %1'idir. Yıllık ortalama kabuklu fındık ithalat miktarı 9 bin ton, ihracat miktarı ise yaklaşık 4 bin tondur (INC).

Türkiye'nin birim alandan diğer üretici ülkelerden daha düşük verim elde etmesi uluslararası piyasalardaki rekabet gücünü azaltmaktadır. Bununla birlikte Azerbaycan ve Gürcistan'daki üretim artışının önümüzdeki yıllarda ülkemizin fındık ihracatını olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Son yıllarda dış piyasalarda fındık fiyatlarının yüksek olması ve bu ülkelerde fındık üretim maliyetlerinin düşük olması nedeniyle fındık üretimi yaygınlaşmaktadır. Çikolata sanayinde faaliyet gösteren firmalar da hammadde tedarik fiyatlarını azaltmak amacıyla Azerbaycan ve Gürcistan'da fındık yetiştiriciliğini teşvik etmektedirler.

Bir diğer husus da fındığın ikame ürünü olan bademin dünyada tüketiminin ve çikolata, şekerleme sanayisinde kullanımının artmasıdır. Bademin üretimi ve tüketimi, profesyonel pazarlama teknikleri sayesinde giderek artmaktadır. Bu durum, fındık kullanan büyük sanayi işletmelerinin yavaş yavaş badem ürününe geçişini de hızlandırmaktadır.

ABD'de ve özellikle Kaliforniya'da bulunan Kaliforniya Badem Kurulu ile Blue Diamond Kooperatifinin badem üretimi ve ticaretindeki etkin yapısı nedeniyle yıldan yıla üretime bağlı olarak fiyatlarda bir dalgalanma yaşanmamaktadır. Badem fiyatlarının fındığa göre daha istikrarlı olması ve Kaliforniya Pazarlama Kurulunun izlemiş olduğu etkin pazarlama politikasının etkisiyle dünyadaki badem ithalatı, fındığa göre daha hızlı bir şekilde artmaktadır.

300'den fazla bitkide zarar yapan kahverengi kokarca böceği, dünyanın birçok ülkesinde ve 2017'den itibaren de ülkemizin Artvin ve Rize illerinde görülmeye başlanmış çok zararlı istilacı bir böcek türüdür. ABD, İtalya ve Gürcistan'da yaşanan tecrübe bu böceğin fındık için önemli bir zararlı olduğunu ve fındıkta %60-80'lere varan ciddi kayıplar ortaya çıkardığını göstermektedir. ABD ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere bu böcek ile zarar yaşayan ülkeler zararlıyı kontrol altına almak için kısa vadede kimyasal ilaçlar kullanmaktadır. Zararlının uzun vadeli olarak kontrol altına alınması için biyolojik mücadele imkanları araştırılmaktadır.

FINDIK SEKTÖR SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dünyanın en büyük fındık üreticisi konumundaki Türkiye'de verimliliğin düşük seviyede olması kârlılığı da olumsuz etkilemektedir. Birim alandan daha fazla ve kaliteli ürün elde etmek için verimliliğin ön planda tutulduğu rekabetçi ve sürdürülebilir fındık tarımının uygulanması gerekmektedir. Fındıkta verim ve kaliteyi arttırmak için iyi tarım uygulamalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Üretim alanlarının genişlemesiyle iklim koşullarına bağlı olarak arz fazlası sorunuyla karşılaşabilmektedir. Fındıkta ihracat gelirini arttırmak için fındık girdisini arttırmak suretiyle katma değeri yüksek olan sanayi ürünleri üretebilmek için yatırımlar yapılmalıdır.

Fındık üreticilerinin azımsanmayacak bir kısmı büyük kentlerde ikamet etmektedir. Bu sebeple fındık bahçeleri bakımsız kalmakta, zararlılarla mücadele edilememekte ve bütün bu etkenler sonucunda üretimde kalite ve verim düşmektedir. Ayrıca bu üreticiler hasat edilen ürünlerini kısa sürede ve bekletmeden düşük fiyatlarla piyasaya arz etmektedir. Bunun sonucu olarak piyasada yüklü miktarda fındık arzı olmakta ve bu da fiyatların düşmesine sebep olmaktadır. Bu durum geçimini sadece fındık üreticisi olarak sağlayan üreticilerin aleyhine olmaktadır. Dolayısıyla bu ve benzeri şekilde gerçek üreticinin aleyhine oluşabilecek şartların ortaya çıkmasının engellenmesi amacıyla destekleme sistemleri fındığı bir yan gelir olarak görenlere değil de gerçek üreticilerin lehinde olacak şekilde düzenlenmelidir.

Üretim yapılan arazilerin başta miras yoluyla olmak üzere çeşitli sebeplerle daha küçük parçalara ayrılması fındık üretiminde verimlilik ve etkinliği olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda 28.04.2018 tarihli ve 7139 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde 2018 yılı Nisan ayından itibaren görevlendirilen DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak olumlu çalışmalarla üretim bölgelerindeki arazi bölünmelerinden ve miras hukukundan kaynaklanan sorunların çözülmesi fındık üretimindeki ekonomik ve verimli yapının kurulmasına katkıda bulunacaktır.

Yeni pazarlara yönelik çalışmaların sonuçları üretimde meydana gelecek artışları karşılayacak seviyelere ulaşamamıştır. Mevcut potansiyel pazarlar çoğaltılmalı, hedef ülke odaklı pazar araştırmaları yapılmalıdır. Yeni pazarlara yönelik tanıtım faaliyetleri arttırılmalı, ülkelere göre farklılaştırılmalı ve çeşitlendirilmelidir.

Türkiye'de fındık tüketimi çoğunlukla çerezlik olarak yapılmakta olup fındık yağı, fındıklı çikolata, fındık kıyması ve diğer mamullerin tüketimi istenilen seviyenin altında kalmaktadır. İç tüketim gereken ölçüde arttırılamamaktadır. Fındık ve mamulleri tüketiminin arttırılması amacıyla tüketici odaklı üretim modelleri uygulanmalıdır.

Fındık üretim bölgesindeki sorunlardan en büyüğü depo altyapısının olmamasıdır. Bu kapsamda lisanslı depoculuğun aktif hâle getirilmesi için tüm kurum ve kuruluşlar teşvik edilmelidir. Lisanslı depoculuğun yaygınlaşmasıyla güvenli, sigortalı ve sağlıklı depolama imkânı sağlanacak ve bu durum üreticileri daha kaliteli ürün üretimine yönlendirecektir. Ayrıca üretici ürününü, fiyatların en yüksek olduğunu düşündüğü dönemde satma imkânı bulacak ve böylelikle fındığın gerçek değerinden satışının sağlanması gibi birçok avantaj sağlanacaktır.

Kalite, bir malın pazarlanmasında oldukça önemlidir. Bu bağlamda Türkiye genelindeki irili ufaklı tüm imalatçı firmalar kaliteli üretim yapılması için teşvik edilmeli ve bu firmaların denetimleri yapılmalıdır.

Sektör tarafından üretilen tam ve yarı mamul ürünler için gerekli AR-GE, reklam ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmeli; üretilen ürünlerin yurt içi ve yurt dışında tanıtımına yönelik promosyon faaliyetleri arttırılarak sürdürülmeli; işlenmiş ürünlerde Türk fındığı öne çıkarılarak markalaşma yoluna gidilmelidir.